

These two lines, cited by the poet Ajiniyaz, were analyzed by the literary scholar B.Genjemuratov as follows. "The first line of the poem contains symbols and metaphors. "San'em" - symbol, "Tilla saz" - metaphor. In this case, the qualities and characteristics of gold are transferred to the "sazga"-dutar. We know that "Tilla saz" doesn't rust, doesn't rot, and its price increases over time. Therefore, the poet, as a physically and spiritually mature person, consciously compares himself to a "golden melody." "Saz" - if we understand this word literally, it's an instrument played by a famous person accompanying a song. He can be a confidant and confidant to a person. The qualitative features of "Tilla saz" are transferred to the lyrical hero himself. As a result, we evaluate time and era from the perspective of the poet's spiritual world. [4]

This article describes the artistic function of artistic devices in the lines of Karakalpak folk songs. The basis of the means of artistic representation on the transfer of the meaning of the word, the principles of the transfer of the meaning of the word, the main types of means of artistic representation, their differences in artistic service were explained. The article provides a theoretical description of metaphors, metonymy, and synecdoche which are artistic devices in literature, and analyzes their artistic function with examples.

### References

- 1.Ә.Тәжимуратов. Қарақалпақ халық қосықтары. "Қарақалпақстан" баспасы. Нөкіс-1965
- 2.Ахметов С, Есенов Ж, Жәрімбетов Қ. Әдебиеттаныу атамаларының орысша-қарақалпақша түсіндірме сөзлігі. Нөкіс: Билим, 1992
3. A.Dosımbetova. Ádebiyatta kórkemlew quralları. Nókis, "Qaraqalpaqstan" 2017
4. Генжемуратов Б. Әжинияз лирикасының поэтикасы. Нөкіс, «Билим», 1997,
5. Konisov, G. (2024, May). ON THE MATTER OF CLT IN TEACHING GRAMMAR. In Konferensiyalar| Conferences (Vol. 1, No. 14, pp. 22-24).

## QARAQALPAQ XALÍQ QOSÍQLARÍNDÁ KÓRKEMLEW QURALLARÍNÍN QOLLANÍLÍWÍ

Juginisova X, Student of KSU  
Scientific advisor: Kudaybergenova S

**Annotaciya:** Maqalada kórkemlew qurallarınıń qosıq qatarlarında atqaratuǵın xızmetine ulıwma sıpatlama berilgen.

**Tayanış sózler:** klassikalıq ádebiyat, xalıq qosıqları, kórkemlew quralları, trop, metafora, metonimiya, sinekdoxa, lirika, predmet

Qaysı bir xalıqtıń klassikalıq ádebiyatın alıp qarasaqta, onıń ishinde xalıq qosıqları belgili orındı iyeleydi. Qaraqalpaq xalqı óz qosıqlarına úlken húrmet benen qaraǵan. Qosıq- tábiyattaǵı eń sulıw qubılıslardıń kórkem obrazı, dep esaplaǵan. Áyyemgi zamanlarda shayırlar, jıraw-baqsılar, sazandeler hám qıssaxanlar xalıq arasında úlken abırayǵa iye bolǵan. Qız-jigitler mereke-meyislerde qosıq aytıp, saz shertip kewil kótergen. Adamlardıń parqı da usı sheshenlik penen qosıq aytıw qabiletine qaray ayırılıp turǵan. Otırıpalar, mereke-meyislerde qosıqsız baslanbaytuǵın bolǵan. Qaraqalpaqlar "ruxsatsız kirgen ayıp, juwapsız shıqqan ayıp" degen naqıldı biykarǵa qollanbaǵan.

Mısalı: "Qızlar úyge kir" qosıǵın alıp qarayıq. Qosıqtıń mazmunı mınanday: "Otırıspaǵa kelgen bir topar qızlar ádep saqlap, iybinip, úyge kirmey turadı. Olar úyge kirińiz degen ápiyawı ókinishke qulaq aspay, jigitlerdiń usı ótinishti qosıq penen aytıp, saltanatlı túrde ishke mirát etip shaqırıwın kútedi. Bul ókinish jigitler tárepinen bılay orınlanadı:

Kir degende kirmey turmań uyalıp,  
Túrmenniń sırtınan aydınlı shalıp,  
Gúlzar jeńgeńizdi aldığa salıp,  
Qızdır merekendi, qızlar úyge kir.

Qosıq usılay baslanıp, dawam ete beredi. Qosıqtıń hár bir qatarı qızlarǵa úyge kirdi ótinip ǵana qoymastan, tınlawshıda tereń tásir qaldırırshı kúshke de iye boladı. Hár bir sóz adamnıń adamnıń jan sezimine tásir etiwshi lirikalıq obraz arqalı aytıladı. [1]

Jáne de, bul maqalada usınday xalıq qosıqlarında qollanılǵan kórkemlew quralların úyrenemiz. Kórkemlew qurallarınń tiykarǵı atqaratuǵın xızmeti – estetikalıq tásirsheńlikti arttırıp, oy-sezimlerdi emocional jetkerip beriw bolıp esaplanadı. Kórkemlew quralları ádebiyattanıw iliminde «kórkemlew quralları», «súwretlew quralları», «troplar» dep te júritiledi. Shıǵıs klassikalıq ádebiyatında «majozlar» degen atama menen qollanıladı. Troplar sóylew tili baylıǵınıń hám kórkem dóretiwshiliktiń dáregi esaplanadı.

Trop – (grek tilinen alınıp – basqa bir nársege aylanıw mánisinde) kóshpelilik, kórkem shıǵarmada bir nárseni sáwlelendiriw ushın sózlerdiń óziniń túpkilikli mánisinde emes, al kóshpeli maǵanada qollanılıwı. Kórkem ádebiyatta troptıń metafora, metonimiya, sinekdoxa, allegoriya, litota, giperbola, simvol, janlandırıw h.t.basqa túrleri qollanıladı.

**Metafora** – grek tilinen alınıp, meta- qaytadan, fora-kóshiremen degen mánini ańlatadı. Metafora – kórkem shıǵarmada eń ónimli qollanılatuǵın troplardıń biri. Metafora – zatlardı bir-birine megzetiwge tiykarlanǵan awıspalı súwretlewdiń túri. Metafora sózdiń tiykarǵı mánisinen basqa mánide awıspı qollanılıwı. [2]

Metafora eki predmet yaki hádiyse (uqsatılıp atırǵan hám uqsawshı) arasındaqı uqsaslıqqa tiykarlanadı, uqsatılıp atırǵan predmetke uqsawshı predmettiń qásiyetleri, sıpatı, belgileri kóshirilip ótkiziledi.

*Dán joq jerde **torǵay** boldım,*

*Qonar jerim bolǵan emes. (Berdaq)*

Bunda lirikalıq qaharmannıń zaman qıyınshılıqlarına baylanıslı ishki daǵdarısların beriwde "torǵay" metaforası qollanılǵan. Uqsatılıp atırǵan permet, yaǵnıy lirikalıq qaharman I bet forması arqalı bildirilgen. Uqsaytuǵın predmet – torǵaydıń ázziligi, kishkeneligi hám sayraǵıshlıǵı lirikalıq qaharmanǵa kóshirilgen. Usı arqalı onıń zamanǵa, jámiyetlik qubılıslarǵa bolǵan bahası ashıp berilgen. [3]

Biz metaforanıń ájayıp úlgilerin folklor hám klassikalıq ádebiyatta da ushıratamız.

*Sánemler qolında tilla saz edim,*

*Háwijge keltirer janan bolmadı. (Ájiniyaz)*

Ájiniyaz shayırdan keltirilgen bul eki qatarǵa ádebiyatshı B.Genjemuratov tárepinen tómendegishe tallaw islengen. "Qosıqtıń birinshi qatarında simvol hám metafora bar. "Sánem" – simvol, "Tilla saz" – metafora. Bunda tillanıń, yaǵnıy altınıń sıpatları, belgileri "sazǵa"– duwtarǵa kóshirilip otır. "Tilla sazdı" tat baspaytuǵınlıǵın, shirimeytuǵınlıǵın, bahası waqıt ótken sayın joqarılaytuǵının bilemiz. Shayır sońnı ushın da hám fizikalıq jaqtan hám ruwxıy jaqtan kamalatqa jetisken insan sıpatında ózin sanalı túrde "tilla sazǵa" megzetedi. "Saz" – eger usı sózdi

tuwra mánide túsiner bolsaq belgili adam tárepinen qosıqqa qosıp shertiletuǵın ásbap. Ol adamǵa muńlas, sırlas bola aladı. “Tilla saz”dıń sapalıq qásiyetleri lirikalıq qaharmannın ózine kóshirilgen. Nátiyjede, zaman hám dáwir tuwralı shayırdıń ruwxıy dúnyası ıqlımında turıp baha beremiz. [4]

**Metonimiya-** grek tilinen alınıp – qaytadan ataw degen mánı ańlatadı. Sózdiń awıspalı mánisine tiykarlanǵan troplardıń bir túri. Metonimiyada súwretlenip atırǵan zat yamasa waqıya basqa at penen qayta ataladı.

Metonimiya eki túsiniq arasındaǵı jaqınlıqqa, baylanısqa tiykarlanadı. Ádebiyatshı T.Boboev metonimiyaga bılayınsha sıpatlama beredi. "Bir predmet yaki hádiyse atamasın ishki baylanıs (túsiniqtegi jaqınlıq) tiykarında basqa sóz benen orın almastırıw arqalı metonimiya payda etiledi" [5]

Mısalı: Predmet atamasınıń ornına onıń menshikli ataması qollanıladı.

*“Kelte ziban” gúrmewińe kelmedi,*

*“Ullı ziban” baxıt tappay shóledi*

*“Jortıwlıda” eldiń joǵın joqlaǵan.*

*Batırlardıń at*

*tuyaǵın serledim (I.Yusupov)*

Bunda predmettiń menshikli ataması predmettiń ornına qollanılgan. "Kelte ziban", «Ullı ziban», «Jortıwlı» xalıq namaları atamaları nama mánisinde, yaǵnıy predmetlik mánide kelgen. Metonimiyaniń járdeminde shayır xalqımızdıń ótmish tariyxına baylanıslı lirikalıq qaharmannıń bahasını, kózqarasın qosıqqa sińiredi.

Predmet yaki qubılıstıń ornına onıń belgisi qollanıladı.

Predmetler arasındaǵı mánilik baylanıs, qatnas tiykarında predmetler qayta ataladı.

*...Bala-shaǵam deyseń miń san mashqalań,*

*“Ala qaptı” arqalaǵan jas janan.*

*...Sizdi oqısam barlıq “suliw sırgalar”*

*Jigitlerdi májnún qılıp ketkendey (G.Dáwletova)*

Bul mısallarda «ala qap» metonimiyası menen xojalıq mashqalası, úy ruwzıgershilik táshwishleri ańlatılıp kelgen. Bunda sózdiń tuwra mánisi menen awıspalı mánisi arasında mánilik qatnas, baylanıs bar. Keyingi mısalda «suliw sırga» metonimiyası qızlar mánisin ańlatadı. Bul sózdiń tuwra hám awıspalı mánileri arasında mánilik qatnas (predmet hám onıń iyesi) tiykarında júzege kelgen. Suliw qızlar degen sózge salıstırǵanda «suliw sırgalar» pikirdiń obrazlılıǵın, emocionallıǵın arttıradı.

**"Sinekdoxa-** grek tilinen alınıp, uqsatıw mánisinde. Kórkem shıǵarmada bir pútinniń ornına onıń bir bólegin alıp súwretlew quralı". [6]

Sinekdoxa predmetler arasındaǵı muǵdarlıq, sanlıq baylanısqa tiykarlanǵan boladı. Mısalı, Sen – bayterek, men – seniń bir shaqanman. Bunda bayterek Watan túsiniǵın ańlatadı.

1. Kóplik sannıń ornına birlik san, yamasa birlik sannıń ornına kóplik san qollanıladı.

*Tabıladı izlegenniń keregi,*

*Kólinde bar qasqaldaǵı, úyregi*

*Ǵazları quwınıń pútín búyregi*

*Dúnyanıń ańları kólimde bardı. (Ájiniyaz)*

Bunda qasqaldaǵı, uyregi, ǵazınıń, búyregi, dúnyanıń ańları – sinekdoxalar. Sinekdoxalar ózi qolanılıp atırǵan qosıq qatarlarına ǵana emes, al súwretlenip atırǵan zatqa, qubılısqa, waqıyaǵa tásirsheńlik baǵıshlaydı, olarǵa poetikalıq boyawlar beredi. Joqarıdaǵı qosıqta pútín dúnya arqalı bólshekti beredi, yaǵnıy "jámi dúnyanıń ańları kólimde bar" dew arqalı úlkemizdiń kóllerindegi

haywanlar hám quslar dúnyasın názerde tutadı. Egerde shınlıqqa tiykarlansaq, pútkil dúnyanıń ańları shayır súwretlep atırǵan kóllerde bolıwı múmkin emes, al bul jurttı, geografıyalıq orındı ulıǵlaw niyetinen kelip shıqqan.

2. Anıqlanbaǵan kópliktiń ornına anıq kóplik san qollanıladı.

*Qıya baǵıp meniń janımdı alıp,*

*Yúz mın jılwa menen shıǵar gózzallar* (Ájiniyaz)

Sinekdoxa oy-pikirdi kórkemlep beriw ushın qollanılatuǵın poetikalıq qurallardıń biri esaplanadı.

Bul maqalada kórkemlew qurallarınıń qaraqalpaq xalıq qosıq qatarlarında atqaratuǵın kórkemlew xızmetine sıpatlama berip ótildi. Kórkemlew qurallarınıń sóz manisiniń awısıwına tiykarlantuǵınlıǵı, sóz mánisiniń awısıw principleri, kórkemlew qurallarınıń tiykarǵı túrleri, olardıń kórkemlew xızmetindegi ayırmashılıqlarına túsinik berildi. Maqalada ádebiyatta kórkemlew quralları bolǵan metafora, metonimiya, sinekdoxalarǵa teoriyalıq sıpatlama berildi, olardıń kórkemlew xızmeti mısallar menen tallap kórsetildi.

### **Paydalanılǵan ádebiyatlar:**

1. Ө. Тәжимуратов. Қарақалпақ халық қосықтары. "Қарақалпақстан" баспасы. Нөкіс-1965
2. Ахметов С, Есенов Ж, Жәрімбетов Қ. Әдебиеттаныу атамаларының орысша-қарақалпақша түсіндірме сөзлігі. Нөкіс: Билим, 1992
3. А. Dosimbetova. Ádebiyatta kórkemlew quralları. Nókis, "Qaraqalpaqstan" 2017
4. Генжемуратов Б. Әжинияз лирикасының поэтикасы. Нөкіс, «Билим», 1997,
5. Бобоев Т. Адабиётшунослик асослари. Тошкент, Ўзбекистон, 2002
6. Járımbetov Q. Ádebiyattanıwdan sabaqlar. Nókis. "Qaraqalpaqstan", 2012
7. Конысов, Г., & Уразниязова, Г. (2023). Роль глобальной сети в процессе изучения иностранным языкам. Ренессанс в парадигме новаций образования и технологий в XXI веке, 1(1).

## **THE DIFFERENT VARIETIES OF ENGLISH ACCENT**

*Jumabaeva Jasmin Jaqsimurat qizi, Student of Nukus innovation institute  
Scientific advisor: Abdullaeva Dilbar Alimbaevna*

**Annotation:** English is a global language with an incredible diversity of accents that reflect the unique cultural, historical, and social influences of the regions where it is spoken. In this article, we discuss about the different varieties of English accent.

**Key words:** English-speaking area, Australian English, English accents, actual words, expressions, cultures and communities.

Each English-speaking area has developed distinct pronunciation patterns, rhythmic qualities, and even characteristic word choices, which together create unique **English accents**. Accents are often recognized by differences in vowel and consonant sounds, intonation, and stress patterns, and they can vary widely within countries, regions, and even cities.

From the polished tones of **Received Pronunciation (RP)** in the UK to the melodic lilt of **Irish English** and the broad drawl of **Australian English**, each accent represents a specific way